

MICHÍN

Ne ts'itʉ

Para yo ñana ye te'e
pezhe yeje.

MICHÍN

Ne ts'itʉ

MICHÍN

Ne ts'itʉ

Skuama: Paṛa yo ñana ye tee.

Volúmen 2: Michín Ne ts'itu

Fernando Montes de Oca pezhe dyech'a jñincho.

Jñiñi Colonia Chapultepec Norte Nimaxi, B'onro.

ISBN: 978-607-59405-6-4

Kje'e ma mb'edye ne skuama. dyote dyote yeje.

O dyetreji a jñiñi B'onro.

Nujna dya sə'ø, pje ma ra mama nujye pjuu ye skuma, k'u ra yechejyi, ra mb'ojyi, ko ye tee ñe k'u ra potujyi nujna ma dya orujyi zets'i.

Autora e ilustradora: Silvia Elena Gómez Mondragón

Traductor: Omar Eleuterio Monroy

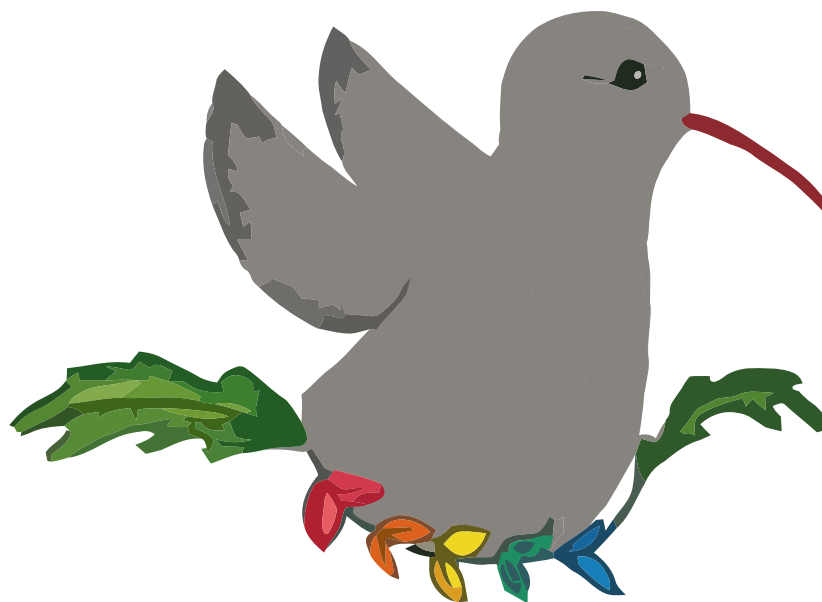
Pjoru.

Ri zenguats'i ngezgo Pjoru, d'a ts'ixutr'i nu xi jñãa ñe ri nee k'u ra mb'aka ye
ts'ixutr'i ñe ye ts'itr'i a jñiñi Nimaxi ñe a kjanu ra parajme ñe ra totr'ujyi ne
xoñijomu nu ÑANA YE TEE.

In chju'u kja ne jñatjo ne ra mama " Nu Ñana" me ri maja k'u in chju'uzgo
a kjanu.

Ri ne ra kja'a in kjuarma ñe k'u ra ma nzhodub'i ngekua ra parab'i yo mi
pezhejyi ma mi jinkjua, jango re para in dyu'u, kjo ngetsk'e pje ximi re para
na joo nuje jñãa yo ñanga ñe jango gue ts'apu ko e eñe ngekua dya ra
wuenchijyi, nuzgo ri mama k'u na joo re para nuja ñe re xoru, nrexe ye tee
nujyo ri mimijyi sò'ò ra karajyi na joo ñe dya ra mimi e wuench'i, na joo ñe
ra majajyi.

Ne COMISIÓN ESTATAL DE LOS DERECHOS HUMANOS EN EL ESTADO
ñe ne PJORU, d'aku pokju ñe na joo b'i ñeje.

NE TS'ITU

Ri zenguatsi ngezgo ne ts'itu, ngezgo da s'u'u nu pezi in ngajne nu mi na maja, nujna gezgi k'u ra sutr'u ye nzhejne.

Ngezjo nu tujmu, in m'ub'u suru 1200 ma ri jusu in jñu'u ñe in juaja juutr'u 90 ma zunu daja.

Ngezgo nu s'u'u nu sò'ò ra juutr'u a nrub'u ñe ri b'obu kja nrajma.

In m'ub'u mi na nojo in ngero ts'iketrjo, ri pezi d'a kjiñi nu kja'a k'u dya ra jyombeñe, ri parā jango ri pa, ye nzejne ñeje yo ri sutr'u.

Ngezgo nu b'a tu'u yo na joo, ne zak'u ñe k'u re maja, sò'ò k'u ra mimi 18 kje'e.

Ngezgojme nujyo ri tunujme ñe ri jizhijme k'u ra s'onu na joo ye te k'o nujyo a nru'u.

Nuyjo a mimi ma mi jinkjua mama k'u nuzgojme ri kajme k'u ra mimiji na joo k'o e nana xoñijmu .

Nujye jña purepecha o tsa'a , k'u go jñusb'uji k'u d'aja in jñiñi "TZINTZUNTZA" jango mimi ye ts'itu.

E kjimi s'ibi o unu d'a jñãa, d'a skuama nu mama jango go zetre, ngekua ra jyodu jango b'ub'u ne zak'u.

mi mama k'u nuje ts'itu ma joo, angezeji pezi d'a mb'eñe ñe paɾaji na joo jango ra zetre, sɔ'ɔ ra nzhogu na joo, ra ju'u d'a xiza nu mama k'u ngeje ne zak'u.

Pje nuje ts'itu ya na nojo o ngede ye ts'itu yo me ts'ike k'u go juutru k'o angezeji, mi mama k'u dya go zetre nank'u ma je'e jango go moji o zoguji.
Pje angeze dya o dyere kja nu mats'e.

Nuke xomu o zeje ya ts'itu k'o in xiza pe d'aja dya o zeje, nu mi tsik'e,
ne tsu'u ni me mi tsike nu dyakjo kjo mi janra, a kjanu dya mi parajyi in chju'u.
E kurikaveri mi s'onu, o xipji ye ts'itu yo ma nojo,
k'u go mbeñe a xoru go ma jyoduyi.

Ne tsik'e ts'tu o chotrjujyi kja ne xiza.

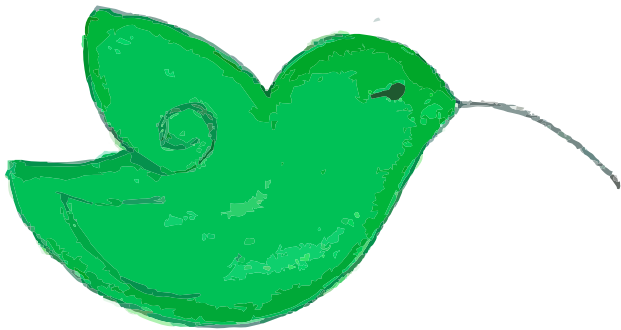
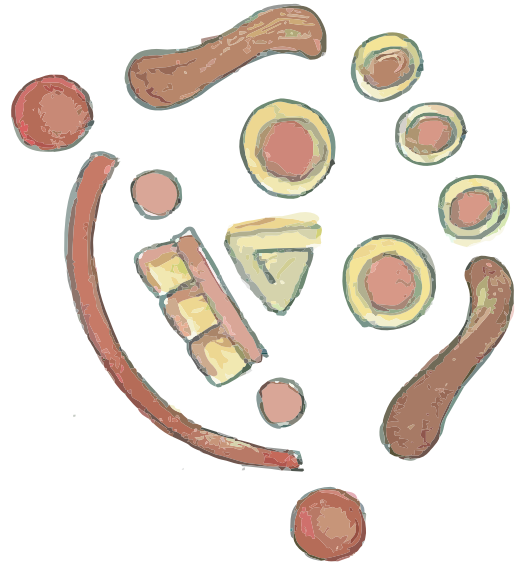
-¿Pje in chju'u'?

o dyonu ye ts'itu yo ma nojo.

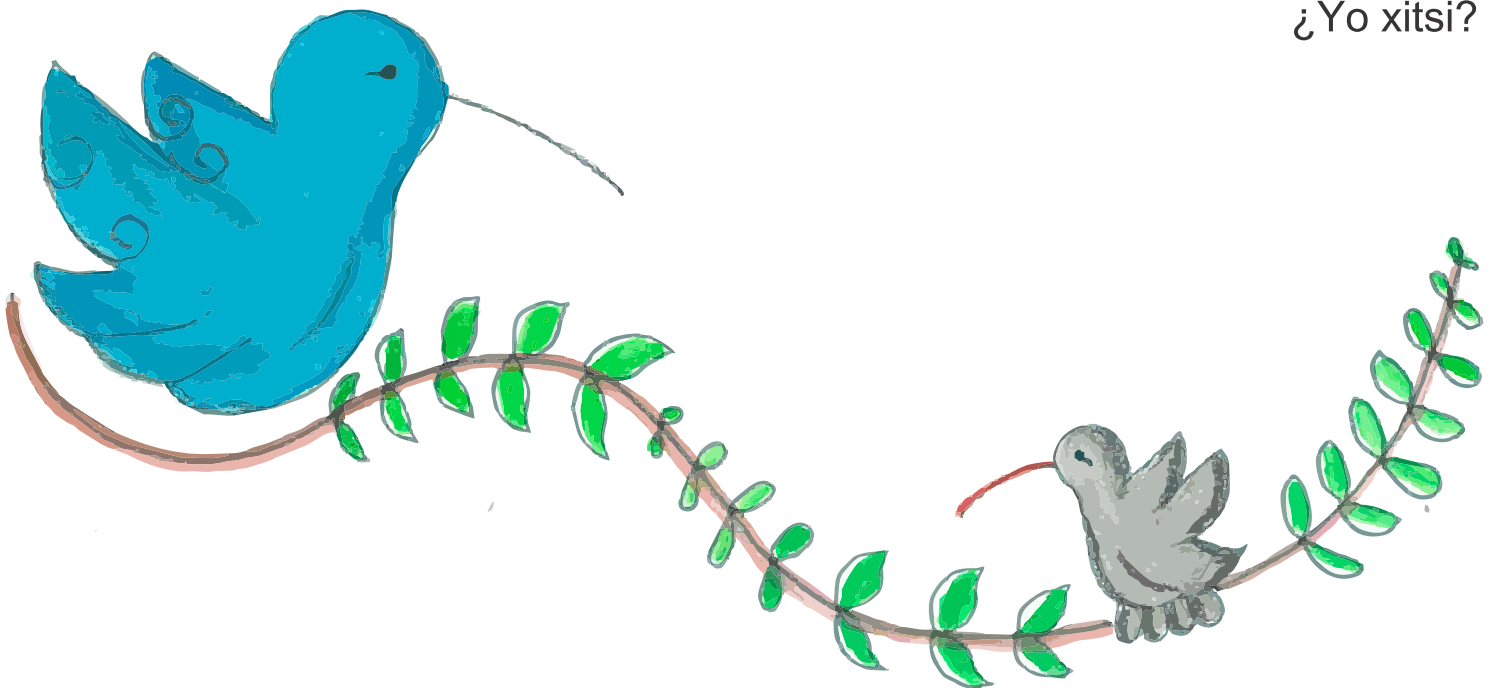
-¿In chju'u' idya ri pezi!

In ta o jyombeñe k'u go jñusk'u d'aja.

o nruru ne tsike ts'itu.

-¿Jingua gi ets'e, sə'ə ra para?
- mi ne k'u go pjosu
-¿Jingua dya gi nzhogu?
-Nuzgo ro b'ezhi, o nruru ne tsike ts'itu.
ngenchjo xoru yo ri janra ma ri juutr'u.
ngenchjo ma jyasu ri juutr'u,
ma a b'a seje ne xomu,
nu xitsi jango ga maa_iji ñe dya sə'ə ra xosu.
¿Yo xitsi?

¡Ja, Nujye kjimi purepecha
o dyotuji:

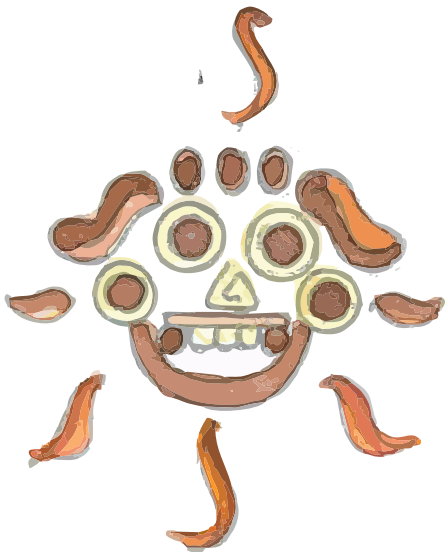
Ne nrajma, k'u go xitsi kja in ngo'o
ñe go xitsi nrexex ye pa jango ra ma.

Ne jyaru, in kjuarma kuricaveri, k'u
go chaja ko in sib'i ñe ra sete ne tr'eje
ñeje ye b'atrju
ngekua dya ra b'ezhigo.

Nujye nzejne go ts'apju na zezhi ma ra punsu
ngekua ra zetre jango b'ub'u
ñe a kjanu ra pezi ñonu.

Nujye xiza, ra dyak'u b'itu yo na paa
nrezhe ye xomu ma na se'e.

¡Angeze ngeje yo xitsi!
Ma kja mi tsike
angezejyi pokju.

Ne nraĵma, ne jyaru, ye xiza, ñeje ye zhejne
kja d'a b'epji na joo nank'u xipji jango gue ma
ne tsike tsi'tu.

O unu in pjosu, nank'u xipji pama pama
nrezhe yo kja'a ñe a kjanu pjoru
ngekua ra chjeb'i yo nree ts'itu jango
mimijyi.

Nujye ngenchjo e xoru yo janra, dya o
tsa'a k'u angeze go mimi na joo,
nujya o ts'apu na zezhi.

¡O juejmejyi nank'u dya mi paraji nuĵya
ñe mi ts'ejejyi, nuĵye nziyo ts'itu o
dyotu zets'i k'o ne tsike ts'itu.

Nrezhe yo mi xipji, ne nrajma, ne jyaru, ye xiza, ñeje ye zhejne o xipjiyi k'u
go moji jango mi kjajyi mb'axkjua ngekua go ts'ajyi d'aja.
¡Nudya ra jñusb'uji in chju'u ne tsike ts'itu!

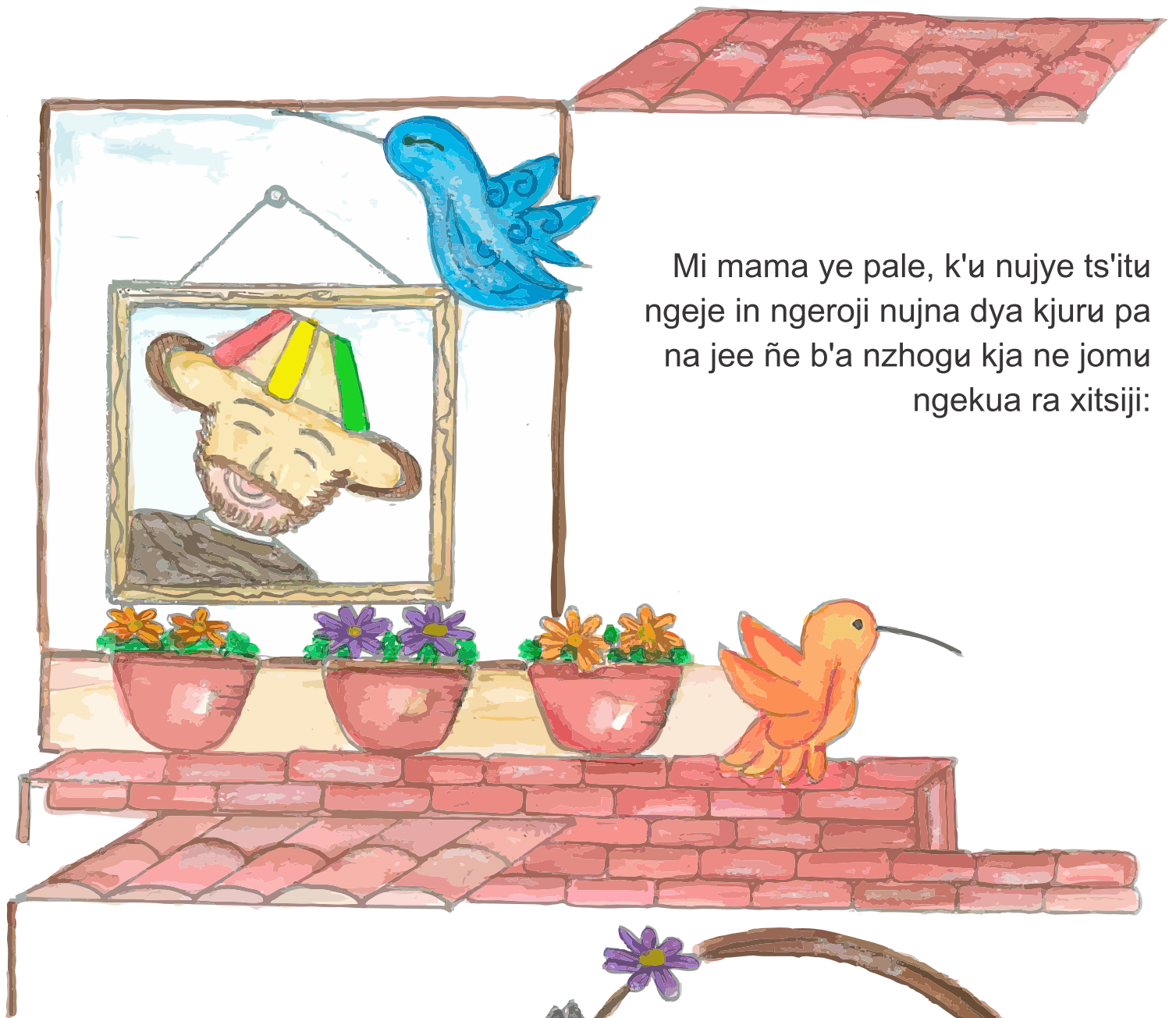
O jñusb'uji Michin ¡mi na zo'o in chju'u!
nujna ngeje ye tanse, in kjuarma ñe yo mimi k'o e Kuricaveri.

Ñeje ye tsiji o ma kja in mb'axkua ne tsike ts'itu ximi a kjanu o unu
jango nzi in tsiji kja in xi'i.

O unu nan punkju pokju, o juatr'u k'o nujoyo nziyo ts'itu me mi maja,
k'u nudya o xipji jango gue ma.

¡A kjanu ri kjuaru nujna b'ezhe na!

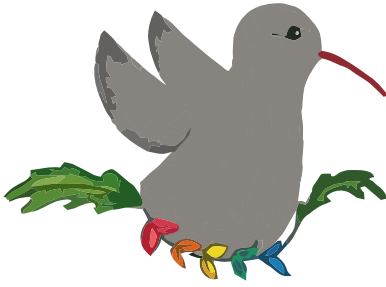

Mi mama ye pale, k'u nujye ts'itu
ngeje in ngeroji nujna dya kjuru pa
na jee ñe b'a nzhogu kja ne jomu
ngekua ra xitsiji:

K'u nujoyo a nru'u angezeji
mimijyi na joo a jense

Mich'in dya jyomb'eñe b'a eje
b'a ne jarnga pama pama ñe kja
k'u dya ra jyombeñe in tita.

¿Mi para k'u?

Ga kja'a e Michín ñe nuzgojyi ri peziji:

- K'u ra PEZIJl d'a chju'ũ, ngekua ra mama kjo ngezgoji ñe a kjanũ ra mimiji na joo k'o nuje nre'e tee.
- K'u ra PEZIJl d'a skuama jango jusu pje ma pa'a ro mimiji ñe nu jñimi jango ro mimiji.
- K'u ra PEZIJl k'u ra chunuji k'o nuje nree tee so dya ri cheji ga kja'a e Michín ñe a kjanũ ra kjaji k'u nrexkesiji ra peziji k'u ra cheji ñe k'u ra peziji yo pezi yo nre ñe d'año.
- K'u ra PEZIJl k'u dya ra s'obkuji, ra unuji nreze ye te k'u ra cheji.
- ¿Gin k'u re xipji? o ¿re pjosu ye te k'u pezi d'aja k'u dya ga joo?
- Ma nusk'e gi ne re xipji ye tee ra mboxk'u re para nrezhe yo nree nuja ra tsa'a k'u ra mimiji na joo kja ne xoñijomu.
- Ma nuzgoji ra nezejiñe ra ts'iyasiji, kua suru k'u ngezgoji, kja k'u nuzgoji ra majaji ñe kja k'u ra mimiji na joo ko nrezhe ye te'e.

